

Svatý Kopeček u Olomouce – světový architektonický skvost

Svatý Kopeček u Olomouce, jehož dějiny se začaly psát roku 1629, není jen významným poutním místem. Je to jedinečný kulturní a krajinářský celek, kde se po staletí propojuje architektura, duchovní odkaz našich předků a krása okolní přírody. Právě toto výjimečné spojení dává tomuto místu hodnotu, kterou si zasloužíme chránit i pro budoucí generace.

Bazilika Navštívení Panny Marie na Svatém Kopečku u Olomouce, foto: Pavel Oslík.

Dominantou Svatého Kopečku je **bazilika minor Navštívení Panny Marie**, mimořádná barokní stavba historicky spojená s premonstrátským klášteřem Hradisko (dnes Vojenská nemocnice Olomouc). Již naši předkové před více než čtyřmi staletími dokázali vytvořit promyšlený celek – propojili klášter, chrám a poutní alej do jednoho duchovního a architektonického prostoru geniálně zasazeného do krajiny.

Pohled na Svatý Kopeček u Olomouce od Chválekovic, foto: Pavel Oslík.

Právě výjimečnost tohoto místa vedla v roce 1995 k vyhlášení ochranného pásma kolem obou národních kulturních památek. Smyslem ochrany není bránit rozvoji, ale uchovat jedinečný charakter místa, výhledy, krajinné vztahy a atmosféru, díky které jsou Svatý Kopeček a Klášterní Hradisko tím, čím jsou. Stručně řečeno, zamezuje výstavbě a omezuje vzrostlé stromy, které by bránily výhledu na baziliku a Klášterní Hradisko či výhled na obě národní kulturní památky omezovaly.

Na stavbě chrámu se podíleli špičkoví umělci své doby – zahraniční mistři, zejména z Itálie, i nejlepší domácí tvůrci. Hlavním architektem byl **Giovanni Pietro Tencalla**, jehož dílo dodnes připomínají i v jeho rodném italském Bissone. Hodnota jeho práce je tam natolik významná, že mu bylo věnováno muzeum. Takový soubor talentu, řemeslné dokonalosti a umělecké spolupráce by dnes vznikala jen velmi těžko.

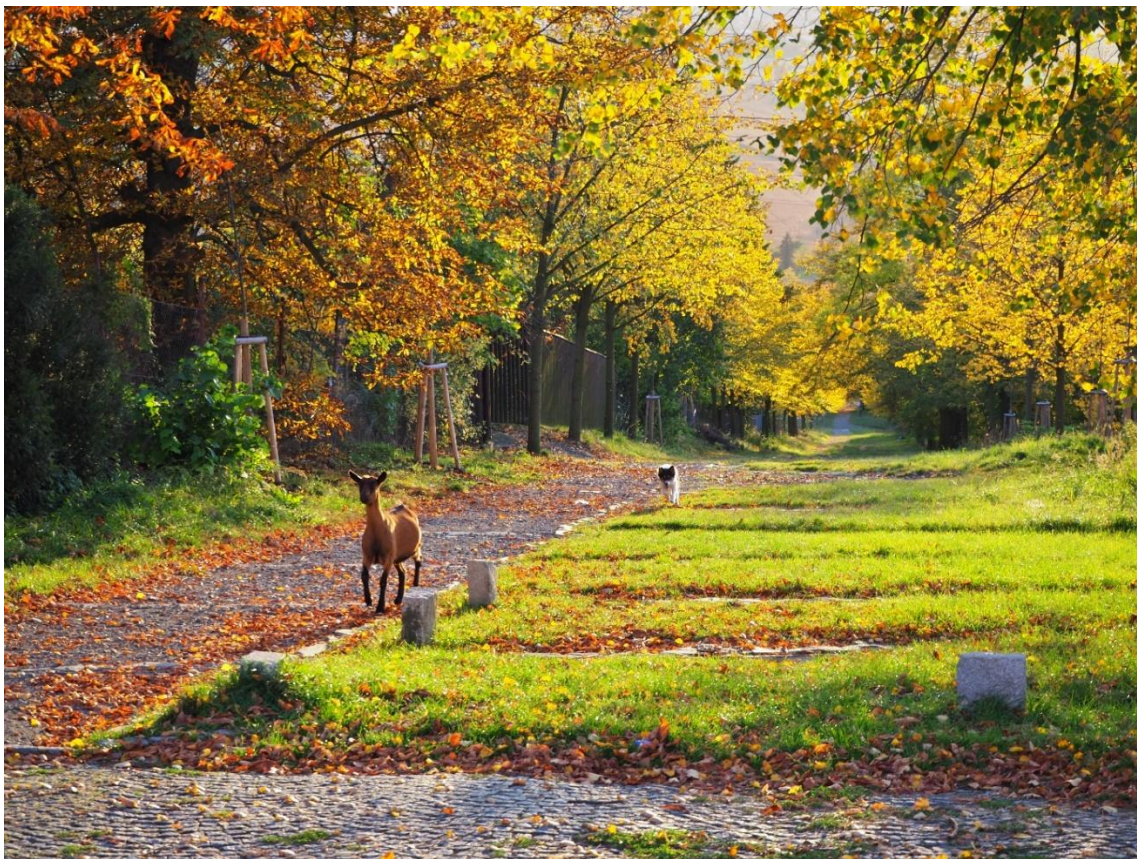
Svatý Kopeček není pouze stavba. Je to stavba a krajina jako jeden celek. **Chrámské boční rezidence a poutní aleje vytváří promyšlenou prostorovou kompozici – symbolický kříž v krajině.** Takové propojení architektury s okolím je u nás a patrně i ve světě mimořádné a patří k nejvzácnějším příkladům barokního krajinného myšlení.

Historický pohled na Svatý Kopeček, pohlednice, archiv Matice svatokopecké.

Výjimečnost Svatého Kopečku vynikne i při pohledu z dálky. Při příjezdu od Brna se chrám postupně objevuje v krajině jako výrazný orientační bod. U Vyškova se může zdát jen jako malý bod pod vlnami Oderských vrchů, ovšem před Olomoucí na Babě (kopec odtěžený na D35) se však postupně mění v majestátní dominantu – v jakýsi „maják“ v krajině.

Samotné návrší před bazilikou nabízí jeden z nejkrásnějších výhledů do okolní krajiny Olomouce – jedinečné panorama města samotného, rozprostřených polí úrodné Hané i vzdálených hor na obzoru. Za dobré viditelnosti lze odtud spatřit Kralický Sněžník, Suchý vrch, Bukovou horu a při mimořádně příznivých podmínkách i vzdálené vrcholy na hranici se Slovenskem (Javořinu, Lopeník). Z tohoto malého výběžku krajiny se tak otevírá mimořádný pohled na velkou část Moravy. Svatý Kopeček však není cenný jen svou historií a výhledem. Při cestě poutní alejí kolem soch bolestného růžence člověk vstupuje do prostoru, kde se stále zachovává přírodní rozmanitost. Najdeme zde svahy, staré lomy, studánky, vzácné živočichy, například mloka skvrnitého, bohatou vegetaci, množství ptáků i motýlů. Jen několik kilometrů od města lze zažít krajinu s vlastním rytmem a atmosférou.

Závěr poutní aleje pod bazilikou Navštívení Panny Marie, foto: Pavel Oslík.

Výhled na Olomouc, foto: Pavel Oslík.

Svatý Kopeček je farnost a zároveň poutní místo, o které již 180 let pečují kněží z řádu premonstrátů ze Strahova. Slouží se zde mše svaté, konají se křty, svatby i poslední rozloučení. Provozováno je zde muzeum, konají se prohlídky, oblíbené výstavy betlémů a řada dalších akcí. Obce, které patří do farnosti zde slaví hody apod. Během roku sem putují lidé, které láká jak duchovní rozměr, tak kupříkladu jedinečnost a historie poutního místa.

Svatý Kopeček je dědictví, které jsme převzali od našich předků. Naším úkolem není jeho hodnotu zmenšovat, ale pečovat o ni. Protože některá místa nejsou cenná jen tím, co na nich stojí – ale také tím, jaký příběh vyprávějí a jakou krajinu kolem sebe vytvářejí. Právě proto je důležité, aby tento prostor zůstal zachován ve svém původním rázu. Každý, kdo zde vlastní nebo kupuje pozemek, by měl vědět, že se jedná o část území s mimořádnou hodnotou a odpovědností. Ochrané podmínky nejsou překážkou – jsou nástrojem, který pomáhá zachovat krásu a jedinečnost Svatého Kopečku.

Pavel Oslík, Martin Kučera, Jana Krejčová

Založení poutního místa

Bazilika Navštívení Panny Marie na Svatém Kopečku u Olomouce, foto: Pavel Oslík.

Podle svatokopecké legendy byl Svatý Kopeček původně zalesněným a neobydleným místem, kde se olomouckému měšťanovi Janu Andrýskovi v roce 1629 podařilo po dramatické cestě sněhovou bouří nalézt místo, které vídal ve svých snech. Po získání souhlasu premonstrátů z kláštera Hradisko i olomouckého biskupství zde byla ještě téhož roku zahájena stavba kaple. Ta se stala základem dalšího rozvoje celého poutního místa. Cílem poutníků byl obraz (reliéf) Panny Marie, který se ukázal být jako zázračný. Návaly věřících si vyžádaly náhradu kaple rozsáhlejším poutním kostelem. Během jeho výstavby nutně vznikaly hospodářské a obytné

objekty sloužící řemeslníkům, umělcům i dalším pracovníkům, podílejícím se na budování poutního areálu. Teprve kolem tohoto duchovního a stavebního centra se postupně začala formovat trvalá osada, z níž se v dalších desetiletích vyvinula dnešní obec Svatý Kopeček.

Martin Kučera, Jana Krejčová